

Omgevingsanalyse Uitstel verdieping Westerschelde Update 1

1 september 2009

Inleiding

De eerste [Omgevingsanalyse](#) over het uitstel van de verdieping van de Westerschelde verscheen op dinsdag 24 augustus 2009. Deze analyse verscheen naar aanleiding van de vele berichtgeving over de uitspraak van de Raad van State dat de vaargeul van de Westerschelde voorlopig niet mag worden verruimd en verdiept. In de weken na deze uitspraak is er zeer veel media-aandacht voor de uitspraak, de politieke en bestuurlijke processen, de gevolgen van de uitspraak voor onder meer de Westerschelde, de plannen voor natuurcompensatie en voor de Antwerpse haven. Op donderdag 3 september bespreekt de Tweede Kamer de kwestie tijdens een debat.

Deze omgevingsanalyse is een update van de eerder verschenen analyse en geeft een recent beeld van de media en de uitlatingen van de stakeholders. De analyse richt zich, net als de eerste aflevering, op de reacties van stakeholders, uitlatingen van bewindspersonen en kamerleden in de media. Ook geeft deze aflevering een tabeloverzicht van de reacties van stakeholders, die betrokken zijn bij dit dossier. De nadruk ligt in deze update op de Nederlandse stakeholders. In deze analyse is niet alleen de Nederlandse berichtgeving meegenomen, maar ook de beschikbare Vlaamse media. Onderzocht is de berichtgeving die is verschenen vanaf maandag 24 augustus tot en met dinsdag 1 september 2009. De komende tijd wordt meer berichtgeving verwacht en daarom zal, als er aanleiding toe is, opnieuw een update van deze Omgevingsanalyse verschijnen.

Belangrijkste conclusies

- De Nederlandse media besteden nog steeds veel aandacht aan het conflict dat is ontstaan rond de verdieping van de Westerschelde.
- Duidelijk komt naar voren dat Nederland zich aan de verdragafspraken wil houden, maar hoe dat kan worden gerealiseerd, is nog onduidelijk. Wel blijkt dat het ontpolderen van de Hedwigepolder weer als oplossing in beeld komt.
- In de media komt naar voren dat minister Verburg en staatssecretaris Huizinga het probleem rond de Westerschelde moeten oplossen en binnen een week met een voorstel zullen komen, dat besproken zal worden in de ministerraad van 4 september.
- Premier Balkenende en de ministers Verburg en Verhagen zijn het meest prominent in beeld in de berichten. Huizinga wordt zijdelings in de berichtgeving genoemd.
- De media blijven, net als in de eerdere berichten, kritisch over de rol van premier Balkenende.
- Van de politieke partijen zijn vooral het CDA, de ChristenUnie en de VVD in de media in beeld.
- De oppositiepartijen in de Tweede Kamer zijn teleurgesteld dat het kabinet haar besluit uitstelt.
- In de media komt naar voren dat de politieke partijen binnen dit dossier van standpunt kunnen veranderen en dat er binnen partijen onderlinge verdeeldheid is over de oplossing van het probleem.
- De Vlamingen houden een sceptische houding en willen na alle woorden nu eerst daden zien.

Mediabeeld

Veel media berichten na afloop van de ministerraad van vrijdag 28 augustus dat de Nederlandse regering er nog niet uit is hoe het conflict met België over de verdieping van de Westerschelde moet worden opgelost. Minister Verburg zegt dat zij en staatssecretaris Huizinga daar nog een week tijd voor nodig hebben. 'Alles is bespreekbaar', aldus Verburg, ook de ontpoldering van de Hedwigepolder. Premier Balkenende zegt volgens de media eveneens dat het onder water zetten van de Hedwigepolder een reële optie blijft voor natuurherstel in de Westerschelde. Volgens de Volkskrant bereidt het kabinet hiermee 'de terugtocht voor in de impasse rondom de verdieping van de Westerschelde'. Balkenende geeft overigens wel de voorkeur aan een alternatieve oplossing.

Eerder die week, op woensdag 26 augustus, ontmoet minister Verhagen (Buitenlandse Zaken) zijn Belgische collega Leterme. Veel media berichten hier volop over, omdat de kwestie over het

verdiepen van de Westerschelde aan de orde komt. Prominent komt in de berichtgeving naar voren dat Verhagen toezegt dat Nederland zich aan de afspraken zal houden en de Westerschelde 'zonder vertraging' zal uitdiepen. 'Afspraak is afspraak.' Later die week nuanceert Balkenende deze uitspraak volgens de media door te zeggen dat het om een 'ambitie' of 'een inspanningsverplichting' gaat, omdat rekening moet worden gehouden met de bezwaren van de Raad van State. Volgens de NRC zeggen anonieme bronnen in de coalitie dat het 'merkwaardige' en 'onrealistische' uitlatingen van Verhagen zijn, omdat dan in vier maanden tijd de uitspraak van de Raad van State moet worden omzeild en het baggeren moet worden uitgevoerd. Hoe het kabinet die ambitie wil waarmaken is nog onduidelijk, schrijven de media. Balkenende heeft overigens eerder toegezegd dat Nederland de verdragafspraken zal nakomen, Net als Verburg, kunnen Verhagen en Balkenende volgens de media niet aangeven hoe Nederland het probleem gaat oplossen en wat er met de Hedwigepolder gebeurt.

Leterme toont zich na de toezegging van Verhagen tevreden en gaat ervan uit dat het woord van een Nederlandse minister 'ergens voor staat'. In de Vlaamse media zegt hij dat er een resultaatverbintenis en een inspanningsverbintenis is uitgesproken door zowel Verhagen als Balkenende. Volgens de Vlaamse media heeft Verhagen Leterme geen duidelijkheid verschaft; 'we staan nog altijd met lege handen'. Uit deze Vlaamse berichten blijkt ook dat de Vlaamse regering intussen de arbitrageprocedure is opgestart die in het verdrag was voorzien, maar volgens Leterme wil Nederland het zover niet laten komen. Volgens de NRC denkt politiek Den Haag dat de woede over de Westerscheldekwestie vooral bij de Vlaamse bevolking zit, en dat op politiek en bestuurlijk niveau weinig mis is. In Vlaanderen kijkt men hier echter anders tegenaan, aldus de krant; voor politici, bestuurders en ondernemers is het nu 'genoeg geweest'. Volgens de Vlaamse media zijn de Vlamingen sceptisch over de afspraken van Verhagen en Balkenende; ze wachten na de woorden liever eerst de daden af.

In de media komt naar voren dat de Vlaamse regering geen driehonderd miljoen euro zal betalen aan Nederland als de Hedwigepolder niet wordt ontpolderd. De Antwerpse burgemeester Janssens wil eventueel een schadeclaim indienen om de inkomsten die de haven misloopt terug te vorderen, blijkt uit de Vlaamse media.

Vóór het bezoek van Leterme laat minister Verburg (LNV) weten dat een totaalpakket van maatregelen in de maak is, maar zij wil niet zeggen in welke richting die voorstellen gaan. In de media worden enkele mogelijke oplossingen genoemd, zoals een noodwet om procedures te versnellen. Volgens deskundigen in het staatsrecht is een noodwet de beste manier om het conflict op te lossen, waardoor de Raad van State buitenspel komt te staan. Als nadeel wordt daarbij in de media wel genoemd dat belangenorganisaties lang kunnen gaan procederen. Een andere mogelijkheid om het conflict op te lossen is het doorlopen van de procedure bij de Raad van State en met goede argumenten proberen de rechter te overtuigen van de beperkte effecten van het baggeren. Ook zou het kabinet nu al kunnen beslissen tot ontpolderen, maar dat is politiek nog niet haalbaar volgens de media. Uit de berichtgeving blijkt dat het uitvoeren van de Scheldeverdragen de meest gemakkelijke oplossing is, maar dan moeten de electorale en emotionele overwegingen wel buiten beschouwing worden gelaten. Columnist Wagendorp is in Vrij Nederland kritisch over de maatregelen. Volgens hem zal het totaalpakket 'een eindeloos ingewikkeld geheel van halfbakken compromissen, inruil en uitruil, geheimtaal en knap vermomde leugens' zijn.

Verantwoordelijkheid dossier

Balkenende, Verhagen en Verburg worden door de media het meest genoemd. Wat betreft de verantwoordelijkheid voor het dossier komt in de media naar voren dat minister Verburg 'hoofdverantwoordelijk' is voor het Westerscheldeb dossier. Verburg geeft in de media aan dat LNV verantwoordelijk is voor het onderdeel natuur en dat VenW over de uitvoering van de verdieping van de Westerschelde gaat. De vraag die in de media aan de orde komt is of het kabinetsbesluit om af te zien van ontpoldering van de Hedwigepolder (verantwoordelijkheid LNV) wel gekoppeld kan worden aan het opschorten van het baggeren door de Raad van State (verantwoordelijkheid VenW). Staatssecretaris Huizinga wordt in de berichten over de Westerscheldekwestie alleen zijdelings genoemd. Zij is in overleg met Verburg om de problemen op te lossen, melden veel media na de ministerraad. Trouw geeft in een analyse aan dat zij als Kamerlid tegen ontpoldering was, maar dat zij als staatssecretaris het standpunt heeft verdedigd dat ontpolderen de beste optie was. Nu is zij volgens de krant als gevolg van eenheid in

kabinetsbeleid weer tegen ontpolderen. Volgens enkele kranten is tussen de ministeries van LNV en VenW ruzie uitgebroken over alle extra kosten die het kabinetsbesluit met zich meebrengt.

De media analyseren uitgebreid de politieke en bestuurlijke gang van zaken binnen het dossier. Hierbij wordt de rol van premier Balkenende kritisch belicht door de media; hij heeft het dossier te veel naar zich toegetrokken. Hij zou als Zeeuw te veel, maar te laat, rekening hebben gehouden met de gevoelens daar, waardoor het kabinet in april een eerder genomen besluit om de Hedwigepolder te ontpolderen terugdraaide. Zelfs CDA'er en kabinetsformatuur van Balkenende IV Wijffels kraakt deze aanpak van Balkenende, die niet tot slagvaardiger beleid leidt. Vrij Nederland schrijft dat een premier 'die de goede betrekkingen met een buurland op het spel zet om in het gevlug te komen bij zijn streekgenoten een politieke hoofdzonde begaat'. Het FD noemt het 'kortzichtig' dat het kabinet de opvatting van de Zeeuwse boeren heeft laten prevaleren boven afspraken over het uitdiepen van de Westerschelde. De kwestie laat volgens het FD zien hoe regeren vooral niet moet. De Telegraaf schrijft dat Balkenende het nodige heeft uit te leggen. Volgens het Reformatorisch Dagblad blijkt de Westerscheldeskwestie voor premier Balkenende een riskant dossier te zijn. Als Zeeuw is hem er veel aan gelegen zijn verkiezingsbelofte van 2006, geen ontpoldering van Hedwigepolder, na te komen, schrijft de krant. Maar als zijn ingrijpen leidt tot het inslaan van dwaalwegen, is dat bepaald geen bewijs van zijn bestuurlijke competentie, aldus dit dagblad. Volgens de Vlaamse krant De Standaard lijkt Balkenende nu de 'kop van jut te worden'. De krant noemt het gedrag van Balkenende onverklaarbaar omdat de natuurmaatregelen die hij nu schrappt, er kwamen op uitdrukkelijk Nederlands verzoek

Standpunten Nederlandse stakeholders

In de vele berichtgeving van vorige week blijken van de politieke partijen vooral het CDA, de ChristenUnie en de VVD in beeld te zijn. De oppositiepartijen in de Tweede Kamer zijn teleurgesteld dat het kabinet haar besluit uitstelt, blijkt uit de media. De VVD vindt het niet kunnen dat het kabinet haar beloftes aan Vlaanderen, van eerder deze week, nu niet nakomt.

Eveneens komt in de media naar voren dat de politieke partijen binnen dit dossier van standpunt kunnen veranderen. Zo was de PvdA in de vorige kabinetsperiode voor ontpolderen van de Hedwigepolder en is de partij nu tegen. Dit standpunt wordt echter niet door de hele PvdA-fractie gesteund, blijkt uit de berichten. Kamerlid Roefs steunt Balkenende, inclusief zijn uitspraken over de ontpoldering van de Hedwigepolder, blijkt uit de berichten. De ChristenUnie was altijd tegen het ontpolderen van de Hedwigepolder, maar de partij vindt nu wel dat het verdrag moet worden uitgevoerd, omdat je niet terugkomt op een besluit. De partij 'juicht' de uitspraak van Balkenende na de ministerraad toe, omdat de partij zich afvraagt of een alternatief plan voldoet als natuurherstel. CDA-Kamerlid Koppejan blijft tegen ontpoldering, schrijven de media. Volgens Trouw vinden de ChristenUnie en de PvdA de Westerschelde een 'CDA-probleem' en kijken ze toe hoe hun coalitiegenoot zich 'uit het politiek moeras redt'. Volgens het verdrag met België moet de Westerschelde op 1 januari op de gewenste diepte zijn gebracht. Oppositiepartij D66 noemt de premier zelfs de 'veroorzaker van het probleem', terwijl 'hij geen staatssecretaris is van VenW of minister van Landbouw'.

Van de milieuorganisaties herhalen de Vogelbescherming en de Zeeuwse Milieufederatie, de partijen die de zaak bij de Raad van State aanvochten, hun standpunt via de media. De Vogelbescherming stuurde vorige week woensdag een [mail](#) met hun standpunt aan Tweede Kamerleden. De organisatie stelt in een [notitie](#) dat uitvoering van het alternatieve kabinetsplan niet leidt tot natuurherstel en dat het kabinet ten onrechte zegt dat een meerderheid van de Zeeuwen tegen ontpoldering is. Uit onderzoek blijkt volgens de organisatie dat er nooit sprake is geweest van een Zeeuwse meerderheid tegen ontpoldering.

Het actiecomité Red onze Polders en de Stichting De Levende Delta gaan donderdag actievoeren, wanneer de Tweede Kamer debatteert over natuurherstel Westerschelde. Nu Balkenende de ontpoldering weer een optie noemt, is dat reden voor tegenstanders van de ontpoldering om naar Den Haag te gaan om daar te pleiten voor het alternatief: natuurherstel, maar dan in de Westerschelde zelf.

Gerelateerde dossiers

Hieronder staat een beknopt overzicht van dossiers die de laatste week in de media worden genoemd als mogelijke tegenmaatregel voor het uitstel van de verdieping van de Westerschelde.

Maatregel	Betrokken stakeholder
HSL	Het AD van 27/8 schrijft dat het Westerscheldeconflict nu ook zijn schaduw werpt over Den Haag. Volgens de krant is de stad speelbal geworden van onderhandelingen met België over de HSL-verbinding tussen Den Haag en Brussel. Een woordvoerder van de Belgische spoorwegen (NMBS) bevestigt dit.
Ontpoldering Het Zwin	De Partij voor Zeeland (PvZ) heeft een brandbrief gestuurd naar het Nederlandse kabinet en de Eerste- en Tweede Kamer over 'de vergeten ontpoldering' van natuurgebied Het Zwin. De PvZ wil dat de politiek duidelijkheid geeft over de toekomst van Het Zwin. Het alternatief voor de Hertogin Hedwigepolder (Plan Waterschap Zeeuws-Vlaanderen) biedt volgens de PvZ ruim voldoende locaties in de Westerschelde zelf om Het Zwin met rust te kunnen laten.

BIJLAGE 1 OVERZICHT STAKEHOLDERS

Belgische stakeholders	
Minister van Buitenlandse Zaken Yves Leterme	Is blij met de toezegging van Verhagen. Volgens Leterme is de oplossing 'een kwestie van dagen'. Noemt het logisch dat alle onderdelen van het verdrag worden uitgevoerd. Het gaat erom dat Nederland en België hun onderlinge relatie verdiepen: 'Buren ben je door geografische ligging. Maar vrienden word je en blijf je door het maken en houden van afspraken.' Hij ziet de uitvoering van het verdrag als een toets van de geloofwaardigheid van de internationale samenwerking.
Antwerps Havenbedrijf	Directeur Eddy Bruyninckx noemt op ATV Balkenendes beloftes 'een positieve evolutie', maar wil wel daden zien. Wat hem betreft is de Hedwigepolder nog altijd onderdeel van de afspraken; wie daar 'eenzijdig een stuk uitknijpt', moet dat ook herstellen.
Antwerpse burgemeester Patrick Janssens	Wil een schadeclaim indienen als Nederland blijft talmen om zijn deel van het verdrag over de Scheldeverdieping na te komen, om de inkomsten die de haven misloopt terug te vorderen. (AD, 25/8; De Morgen, 24/8)
Antwerpse Scheepvaartvereniging	gelooft niet dat de klus op tijd geklaard kan worden, m.n. omdat baggeraars 1 januari niet halen.
Nederlandse stakeholders	
Premier Balkenende	Nuanceert de belofte van Verhagen tot 'inspanningsverplichting'. De Belgen hebben hiervoor begrip, omdat 'iedereen weet hoe de procedures werken.' Balkenende benadrukt dat het oorspronkelijke plan om de Hertogin Hedwigepolder onder water te zetten nog steeds op tafel ligt en dat het kabinet nooit tegen ontpoldering is geweest, 'het heeft alleen onze voorkeur niet.'
CDA	'is en blijft' tegen ontpoldering van de Hedwigepolder, aldus Kamerlid Ad Koppejan n.a.v. uitspraken van de premier op 28/8. Het kabinetsbesluit geeft geen aanleiding dat standpunt te wijzigen.
ChristenUnie	juicht het toe dat Balkenende vrijdag 28/8 'helder aangaf' dat ontpolderen mogelijk blijft.
VVD	Verwacht dat de coalitiepartijen deze dinsdag zullen proberen het kamerdebat uit te stellen. VVD voelt daar niet voor. De VVD is teleurgesteld dat het kabinet deze week nog geen besluit heeft genomen en daarmee de beloftes aan Vlaanderen, van eerder deze week, niet nakomt.
SP	Omdat het kabinet pas eind deze week een beslissing neemt over de verdieping is het volgens SP'er Polderman des te zinnvoller om er donderdag in de Kamer over te praten: 'Kunnen we nog wat invloed uitoefenen.'
D66	Noemt de premier de veroorzaker van het probleem, terwijl 'hij geen stas is van VenW of minister van Landbouw'. D66 is argwanend vanwege alle CDA-Zeeuwen rond de kwestie. (BNR-nieuwsradio, 25/8)
Partij voor de Dieren	Volgens fractievoorzitter Marianne Thieme verkwaanselt dit kabinet de milieu- en natuurbelangen en wijst daarbij op de uitspraak van de Raad van State dat de verdieping van de Westerschelde voorlopig geen doorgang mag vinden wegens onduidelijkheid over natuurschade. Landbouwminister Verburg schrijft in een brief aan de Tweede Kamer naar aanleiding van vragen van de partij dat dit niet betekent dat het kabinet geen rekening houdt met natuur- en milieu, maar 'helpen de uitspraken van het hoogste rechtscollege de juridische implicaties van besluiten te verduidelijken'.
Minister van Buitenlandse Zaken Maxime Verhagen	Nederland gaat de Westerschelde zonder vertraging uitdiepen, belofte Verhagen de Belgische minister van Buitenlandse Zaken Yves Leterme. Verhagen noemde geen termijn en benadrukte dat het ook juridisch mogelijk is om alleen onderdelen van het verdrag uit te voeren.
Commissaris van de Koningin in Zeeland, Karla Peijs	Heeft de Partij van Zeeland (PvZ) ervan overtuigd dat er snel een oplossing komt voor het conflict en verzekerde dat ontpolderen nu 'echt van de baan' is, naar eigen zeggen van de PvZ.
Provincie Zeeland	Dagelijks provinciebestuurder van Waveren benadrukte tijdens zijn openingsspeech van het Zeeland Nazomerfestival dat Zeeland en

	België elkaar nodig hebben.
Partij voor Zeeland	Ziet af van het verzoek om een spoedzitting van Provinciale Staten; CdK Peijs heeft de partij overtuigd 'dat er snel een oplossing komt voor het conflict' en dat ontpolderen nu 'echt van de baan' is, volgens de PvZ.
Minister Verburg (Landbouw)	Volgens de minister werkt het kabinet aan een voorstel 'dat past binnen de afspraken van het verdrag dat is gesloten met België'.
Herman Wijffels (CDA'er en kabinetsformateur van Balkenende IV)	Heeft kritiek op het kabinet en op de persoonlijke bemoeienis van de premier bij de kwestie die volgens Wijffels niet tot slagvaardiger beleid leidt. Zijn advies: koppel verdieping van de Westerschelde aan de komende discussie over de Scheldemonding (stranden ophogen, dijken verzwaren), uit het advies van de Deltacommissie. Hij vraagt zich af of Nederland 'verstandig' heeft gehandeld door afspraken te maken die het nu niet kan nakomen. De Vlamingen hebben gelijk met hun kritiek. VK kopt 25/8 met: Wijffels kraakt aanpak Westerschelde.
Zeeuwse Milieufederatie	Een noodwet, om de Westerschelde toch uit te diepen, zou een karikatuur maken van het begrip 'betrouwbare overheid', schrijft de federatie in een e-mailbrief. Ook het risico van een afwijzing achteraf door de Europese Commissie blijft dan levensgroot.
Vogelbescherming	Vogelbescherming stelt in een notitie dat uitvoering van het alternatieve kabinetsplan niet leidt tot natuurherstel en dat het kabinet ten onrechte zegt dat een meerderheid van de Zeeuwen tegen ontpoldering is. Uit onderzoek blijkt volgens de organisatie dat er nooit sprake is geweest van een Zeeuwse meerderheid tegen ontpoldering. De Vogelbescherming stuurde vorige week een brief aan de Tweede Kamer .
Rotterdams havenbedrijf	Rotterdam gunt Antwerpen wel een diepe Westerschelde, het heeft volgens het Havenbedrijf geen grote gevolgen voor de havenstad. 'Rotterdam is natuurlijk makkelijker te bereiken voor diepliggende schepen, en als de Westerschelde verdiept wordt, merkt Rotterdam dit inderdaad'.
Landbouwworganisatie ZLTO, afd. West-Zeeuws Vlaanderen	Is blij dat Balkenende over ontpoldering op z'n schreden is teruggekeerd na de verdragen van 2005: 'Landbouw hoort geen sluitpost te zijn van koehandel tussen Den Haag en Antwerpen.'
John Huige, consultant en PvdA-raadslid Borsele; voormalig lid reflectiecommissie Zuidwestelijke Delta	Pleit voor een duurzame afhandeling van het goederenverkeer per schip: leg een eiland aan voor de gezamenlijke kust. Zo hoeven grote zeeschepen niet naar Antwerpen en Rotterdam.
Stichting Het Zeeuwsche Landschap	Ziet niets in het alternatieve kabinetsplan om buitendijkse schorren aan te leggen. Vindt het verder onbegrijpelijk dat de regering in zo'n belangrijk internationaal dossier is gezwicht voor regionale druk.
Actiecomité Red onze Polders en de Stichting De Levende Delta	Pleit donderdag 3/9 in Den Haag opnieuw voor natuurherstel in de Westerschelde zelf. Het comité reageert zeer teleurgesteld op de toezegging van minister Verhagen dat de verdieping 'zonder vertraging' zal worden uitgevoerd, want dat kan ontpoldering van de Hedwigepolder en 't Zwin weer dichterbij brengen.